

Motion till riksdagen 2009/10:U12

av **Urban Ahlin m.fl. (s)**
med anledning av skr. 2009/10:129

Att möta globala utmaningar – skrivelse om samstämmighet för utveckling

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samordning och samverkan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förtryck.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ekonomiskt utanförskap.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om klimatförändringar och miljöpåverkan.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om konflikter och sviktande situationer.

Motivering

År 2003 införde en enig svensk riksdag politiken för hållbar global utveckling (PGU). Det var ett viktigt steg för utvecklingspolitiken och rönste stor uppskattning både i Sverige och internationellt. Biståndet kan inte ensamt skapa utveckling, men rätt använt kan det vara en katalysator. I den sammanhållna politiken för global utveckling ska alla politikområden sträva mot samma mål – en hållbar global utveckling.

Politiken för global utveckling genomsyras av två grundläggande perspektiv som kompletterar och stöder varandra och är delvis överlappande. Tillsammans utgör de ett förhållningssätt för arbetet med att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling inom varje politikområde. Individerna står i centrum som bärare av rättigheter för att med egen kraft, vilja och kapacitet skapa utveckling.

Fel! Okänt namn på

Fattigdom kan inte bara mätas i inkomst per person. Klyftorna är stora inte bara mellan länder utan även inom ett och samma land. Global utveckling och minskad fattigdom skapas inte enbart genom att människor har mat för dagen, utan genom allas möjlighet att ta till vara sin kraft i ett demokratiskt samhälle där alla har tillgång till god hälsovård, utbildning och jobb. Brist på inflytande, dålig hälsa och analfabetism är fattigdomsbevis.

Bland fattiga har kvinnor och barn minst inflytande över samhällen och sina egna liv. FN:s åtta millenniemål är förpliktande. Handling krävs på alla nivåer, av kommuner, regioner, regeringar och multilaterala institutioner. Oavsett om länder samarbetar kring jordbruksfrågor, folkhälsofrågor eller säkerhetspolitik så är hållbar global utveckling ett mål i samarbetet.

En hållbar global utveckling skapas inte enbart genom frihandel, skuldavskrivningar eller bistånd. För att öka välståndet och minska fattigdomen krävs att många faktorer samverkar. Ett helhetsgrepp krävs i såväl enskilda länder som internationella organisationer.

Vi välkomnar att regeringen har lagt fram en genomarbetad skrivelse om PGU till riksdagen där resultatuppföljningen är tydlig. Tidigare signaler från regeringen har varit oroande, då de tytt på bristande engagemang för denna viktiga politik som Sverige var först i världen med.

Sverige har varit en föregångare och det gäller nu för regeringen att genom en aktiv politik se till att Sverige fortsätter vara föregångsland. Det vore ett verkligt viktigt bidrag till en hållbar global utveckling.

Skrivelsen är ambitiöst utformad men texten medför en perspektivförskjutning där solidaritet och det lokala ägarskapet som förutsättning för förändring är starkt nedtonat till förmån för ökat fokus på det svenska egenintresset och en övertro på marknadslösningar.

Regeringen betonar starkt behovet av mer aktörssamverkan i utvecklings-samarbetet. Särskilt betonas näringslivets roll som aktör, men vi vill utöver detta lyfta fram också andra aktörers viktiga roll i såväl givar- som mottagarland. Vi vill betona vikten av det är professionella aktörer som kommer in samt varna för att utrymmet för de enskilda organisationerna/det civila samhällets organisationer riskerar att minska.

För en hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning kan inte nog betonas vikten av ett demokratiskt samhälle med fungerande flerpartisystem, där livskraftiga och aktiva partier, folkrörelser, fackföreningar och kyrkor bidrar till utvecklingen.

Också här hemma spelar det civila samhället en viktig roll i arbetet för att genomföra PGU, öka kunskaperna om utvecklingsfrågor och med sitt engagemang och arbete bidra till en bredd i det svenska utvecklingssamarbetet. Regeringens nedskärningar av enskilda organisationers informationsverksamhet motverkar målet om att öka allmänhetens kännedom om och engagemang för den globala utvecklingen.

De generella beskrivningarna av PGU och de inriktningar regeringen valt att fokusera på kommer vi inte att beröra i denna motion. Vi kommer i stället att fokusera på några områden där vi ser att brister finns.

Samordning och samverkan

Vi vill utveckla den svenska politiken för global utveckling genom att skapa en samordningsfunktion i Regeringskansliet som ska svara för att regeringens agerande samfällt strävar mot målet om hållbar global utveckling. För att bättre motsvara en biståndsministers uppgifter i framtiden bör titeln biståndsminister ändras till minister för internationellt utvecklingssamarbete.

Vi vill vidare framhålla utlandsmyndigheternas potential för förverkligandet av den svenska politiken för global utveckling. Samtidigt vet vi att regeringen kraftigt skär ned på våra ambassader och generalkonsulat ute i världen. Här behövs en bred dialog om hur vi vill att svensk utlandsrepresentation och det viktiga arbetet ska bedrivas i framtiden.

Förtryck

Regeringen skriver om det oerhört viktiga arbetet för yttrandefrihet, kampen mot människohandel och arbetet för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, de delmål man valt ut.

Vår egen politik på dessa områden har vi framhållit i andra sammanhang men vi vill ändå särskilt framhålla vikten av att Sverige förmår vara en kraftfull röst för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Sverige har flera gånger blivit utsett som världens bästa land att vara mamma i. Vi är ett av världens mest jämställda länder. Det ska vi vara stolta över. Stolta, men inte nöjda. I Sverige finns mycket kvar att göra och i utrikespolitiken än mer. Just därför är Sveriges roll så viktig. Vårt land har hög trovärdighet i dessa frågor, en trovärdighet vi måste utnyttja för att kunna vara en pådrivande kraft för kvinnors rättigheter och möjligheter också i ett globalt perspektiv.

Jämställdhet är en central samhällsfråga för både kvinnor och män. Att skapa lika möjligheter, rättigheter och skyldigheter innebär förändringar i alla samhällen, på alla områden. Det är den utmaning vi står inför.

Kvinnor är ofta de fattigaste bland de fattiga – och de mest utsatta. Det handlar t.ex. om flickors rätt till skolgång, kvinnors löner och arbetsvillkor i jämförelse med mäns och brist på inflytande över samhällsutvecklingen. Politiken måste stödja kvinnors kamp för jämställdhet inom alla dessa områden.

Fler än 500 000 kvinnor dör varje år av komplikationer i samband med graviditet eller förlossning och det är de fattiga som drabbas hårdast. I Sverige är risken att mista livet i samband med graviditet eller förlossning 1 på 17 000, i Afghanistan 1 på 8. Varje år dör 70 000 kvinnor och flickor i osäkra aborter. Kvinnors sexuella och reproduktiva rättigheter och hälsa måste vara prioriterad. Genom god tillgång till preventivmedel, läkarvård och sexualundervisning skulle många dödsfall kunna undvikas. Det handlar om vilja och politiska beslut.

Utöver detta vill vi framhålla ytterligare några punkter där politiken för global utveckling måste vara tydlig.

Fel! Okänt namn på

Vi vill belysa vikten av att en politik för att motverka förtryck också måste vara kraftfull när det gäller engagemanget till försvar för de mänskliga rättigheterna.

Regeringen har många gånger kritiserats för en alltför passiv hållning och ovilja att påtala kränkningar av mänskliga rättigheter, särskilt gentemot stormakterna. Ett exempel där regeringen inte velat framföra kritik gäller Bush-administrationens användande av skendränkning som förhörsmetod.

Ytterligare en fråga som inte har någon plats i regeringens redovisning av PGU gäller de mänskliga rättigheterna för arbetstagare. Regeringen lägger uppenbarligen ingen större vikt vid mänskliga rättigheter i arbetslivet eller vid den fackliga organisationens betydelse för ett samhälles utveckling.

Vi kan aldrig acceptera att konkurrenskraft skapas genom lägre löner, sämre arbetsvillkor, rovdrift på miljön, exploatering av människor och sämre välfärd. Viktiga verktyg utgörs av ILO:s konventioner.

Trots det engagemang för yttrandefriheten som regeringen visar i sin skrivelse finns fortfarande stora brister när det gäller stöd till demokratiarbete och arbete för mänskliga rättigheter i Ryssland. Utfasningen av biståndet till Ryssland har vi kritiserat tidigare, men det är på sin plats att åter diskutera detta. Den ryska ekonomin har utvecklats i snabb takt under senare år. Ryssland behöver inte längre bistånd i tidigare mening, och därför inleddes en utfasning av biståndet till Ryssland. Det måste dock ske på ett klokt sätt, och vissa sektorer – demokrati och respekt för mänskliga rättigheter exempelvis – är i fortsatt stort behov av stöd från omvärlden. Trots att utvecklingen i Ryssland går åt fel håll valde regeringen att påskynda utfasningen av biståndet. Lyckligtvis har man återställt åtminstone delar av detta stöd men Sverige behöver intensifiera sitt stöd för demokrati och yttrandefrihet i Ryssland.

Ekonomiskt utanförskap

Skrivelsen nämner Sveriges deltagande i det internationella arbetet för ökad transparens på skatteområdet och förbättrat informationsutbyte samt motverkande av s.k. skatteparadis.

Vi vill påtala vikten av att detta genomsyrar också det egna agerandet. Under det senaste året har vi vid flera tillfällen påtalat, kritiserat och motionerat om den kritik som riktats mot Swedfund och att flera kapitaltillskott gjorts utan att man först tillgodosett de rekommendationer som Riksrevisionen ställt upp.

Swedfund International AB är ett statligt ägt bolag som arbetar med riskkapital och kompetens för investeringar i utvecklingsländer. Vi anser att bolaget har ett viktigt uppdrag då ekonomisk tillväxt är en viktig komponent i utveckling och fattigdomsbekämpning. Men vi ser mycket allvarligt på den kritik som riktats mot Swedfund av Riksrevisionen.

Där framgår bl.a. att Swedfunds investeringar främst motiverats utifrån ett ekonomiskt perspektiv och att de förväntade utvecklingseffekterna ofta varit övergripande formulerade i investeringsbesluten. Det borde vara en självklar-

het att utvecklingseffekterna måste vara styrande när man beslutar hur man ska använda biståndsmedel.

Det har visat sig att av de 500 miljoner kronor till investeringar som Swedfund beslutade om under 2008 så gick 20 %, 98 miljoner kronor, via skatteparadis såsom Brittiska Jungfruöarna och Caymanöarna där insyn är obefintlig och alla transaktioner hålls hemliga. Detta borde strida mot regeringens ambition att "sätta kvalité och resultat i centrum" för utvecklingssamarbetet.

De krav på resultat och effektivitet som ställs på övrigt bistånd ska självklart ställas också på Swedfunds verksamhet. Att exempelvis investera i s.k. tax havens kan knappast stå i samklang med svensk politik för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling.

Klimatförändringar och miljöpåverkan

Miljöpolitik kräver internationell mobilisering och global solidaritet. Behovet av internationellt arbete har den borgerliga regeringen snabbt anammat. Ansvar för de kraftfulla åtgärder som klimatfrågan kräver läggs av den nuvarande regeringen på andra länder, på EU, internationella organ och på den internationella marknaden.

Men att miljöproblemen är globala betyder inte att de ska lösas av någon annan. En viktig insats vi kan göra i det globala miljösamarbetet är att vara ett föredöme på hemmaplan. Självklart måste vi också ta del av det globala svaret.

Sverige hade goda förutsättningar att kunna leda EU på ett sätt som skulle kunna bidra till ett starkt resultat vid COP 15 i Köpenhamn. Nu vet vi att mötet misslyckades och att EU tycks ha förlorat sin ledarroll i klimatfrågan.

Ekonomen Nicholas Stern som har forskat kring klimatförändringarnas negativa konsekvenser, har sagt att det nedslående resultatet från Köpenhamn till stor del berodde på de rika ländernas "arrogans". Det är tydligt att mycket hade kunnat göras bättre när det gäller ledarskapet inför och under mötet.

Det är svårförståeligt att Fredrik Reinfeldt redan från början valde att spela ned förväntningarna inför mötet i stället för att driva på. De som tidigt upptäckte sprickan mellan den svenska miljöministern och statsministern var den danska pressen. Ordföranden i det danska miljöutskottet Sten Gade sade: "Vi har ingen ledarhund på klimatområdet i Europa längre. Sverige borde ha dragit lasset och pressat på, men nu håller det hela tiden på att falla samman för att Sverige fransäger sig sitt ledarskap." Ändå var det klimatet som Reinfeldt kanske talade allra högst om när ordförandeskapet inleddes. Strategin har därför ur många stycken varit svårförståelig.

Nu krävs det att Sverige tillsammans med övriga EU-länder agerar kraftfullt för att kommande klimattoppmöte i Mexiko inte resulterar i liknande bakslag som det i Köpenhamn.

Fel! Okänt namn

Konflikter och sviktande situationer

Konflikter och krig för med sig katastrofala följder för enskilda människor och som ett hinder för utveckling och kamp mot fattigdom. Fred och säkerhet är en förutsättning för utveckling samtidigt som utvecklingsarbetet bidrar till att stärka säkerheten.

I skrivelsen återfinns flera exempel från svenska insatser i Afghanistan för att belysa exempelvis arbetet med säkerhetssektorreformer och samspelet mellan säkerhets- och utvecklingsutmaningar. Sverige har ett omfattande engagemang i Afghanistan och vi har krävt att regeringen presenterar en bred strategi för Sveriges insatser i Afghanistan. Detta har regeringen inte klarat av att leverera. Vi anser alltså att det finns behov av en sådan strategi.

Regeringen skriver också att man ser över möjligheten att stödja EU:s utbildningsinsats i Uganda till stöd för den somaliska regeringens säkerhetsstyrkor. Angående detta har vi tidigare i riksdagens EU-nämnd anmält avvikande mening, en hållning som vi vidhåller också framgent.

Skrivelsen beskriver de svåra situationer som finns i länder i konflikt eller postkonfliktläge och vilka konsekvenser detta medför framför allt för de människor som lever där, men också i form av nya utmaningar för det internationella samfundet.

Skrivelsen tar dock inte upp det viktiga arbetet för nedrustning och icke-spridning. I en värld som upprustar alltmer behövs aktiva röster för nedrustning. Sverige har en lång och stolt tradition att förvalta men regeringen förhåller sig alltför passiv. Nu, när många frågor gör att nedrustning och icke-spridning står högre än på länge på den internationella agendan, har Sverige en större möjlighet än på länge att få gehör för nedrustningsarbetet – om vi tar den chansen. Den borgerliga regeringen har tyvärr hittills inte gripit möjligheten.

Vi har länge krävt konkreta åtgärder, exempelvis baserade på Blixkommissionens rekommendationer. Även när det gäller arbetet mot klustervapen förhåller sig regeringen passiv. Sverige har ännu inte ratificerat den konvention som arbetades fram genom den internationella s.k. Osloprocessen.

Vi ser också behov av en ny krigsmaterielexportlagstiftning som ligger i fas med utvecklingen på området och som är samstämd med politiken för global utveckling. Vi anser att en ny lagstiftning bör föregås av en ny utredning. Närmare riktlinjer för detta återfinns i vår motion med anledning av regeringens årliga skrivelse om strategisk exportkontroll.

Stockholm den 7 april 2010

Urban Ahlin (s)

Carina Hägg (s)

Kenneth G Forslund (s)

Carin Runeson (s)

Ameer Sachet (s)

Kent Härstedt (s)

Kerstin Engle (s)

Olle Thorell (s)